

SZ. KÁRPÁTHY KATA

INTÉZETISEK

I.

A szürke külváros a kora nyári naplemente után mutatta meg igazi arcát. A csillagokkal együtt az omladozó bérházak gyomrából dohányt rágó munkások jöttek elő, akik bandába verődve a sarki kocsmá felé vették az irányt. A kocsmá háta mögött a kiszökött intézetis gyerekek a közösen vett olcsó cigi utolsó csonkjait szívták. Az inverz idillt alkoholista nevelőjük ordítása zavarta meg.

– Takarodjatok visszafelé, rohadt kölykök, mert a seggeteket szétrúgom! – hörgött habzó szájjal a negyvenes éveiben járó vénlány. – Akin füstszagot érzek, foga nem marad – tette hozzá, majd elviharzott.

A gyerekek tudták, mi a teendő annak érdekében, hogy ne érződjön a füst. Helyesebben: mindent lehet érezni rajtuk, csak füstöt nem. Olcsó kölni, benzin, aceton, újonnan kézfertőtlenítő – ki mivel próbálta elnyomni a bagószagot.

– Baszatlan – morogta Zini, miközben eltaposta a csikket. – Első fizetésemből veszek neki egy műfaszt, komolyan mondom.

– Olyanod neked nem lesz – verte hátba Tasak a hűgát. – Hamarabb kerül elő az apánk élve, minthogy te dolgozz.

– Arra pedig tudod, hogy van esély, faszfej, de ha előkerül, én esküszöm beköplek, hogy elvesztetted az arany óráját, és akkor koppansz – fenyegette Zini a bátyját, miközben az ő kezére is fújt az antiszeptikumból, majd elindultak az intézet felé.

Tasak elkapta a testvére nyakát.

– Ha eljár a pofád valakinek, teszek róla, hogy egy kukában végezd feldarabolva. Megértetted? A kurva anyádat, te rühes.

– Kurva a tied, az enyém a szülésbe halt bele, a tiédet meg apánk szedte szét, mert lefeküdt a...

Ezt már nem fejezte be. A mondat vége helyett vér és egy fog hagyta el a száját.

– Ezt most miért kellett? – szólalt meg az eddig csendben hátul kullogó Baranyi.

– Te csak ne avatkozz bele, családi ügy – hördült rá a közel kétméteres, csontos fiú. – Én verhetem a húgom, de ha te megpróbálsz, kiheréllek.

– Nekem mindegy, steril vagyok – vigyorgott Baranyi.

Zini és Tasak összenéztek, és éktelen röhögésbe kezdtek. A szőke lány hosszú hajának néhány tincset a felszakadt felső ajkából csordogáló vér átáztatta, ahogy nevetett, és a nyakára kenődött a véres haja. Eközben az intézet bejáratához értek.

– Menj fel a nővérhez – adta ki az utasítást Tasak Zininek. – Mondd azt, hogy...

– Ráesett a fejemre egy tégl a mennyből – röhögött a lány, és felszaladt a lépcsőn, a testvérét és barátjukat a bejáratnál hagyva.

– Te bolond, és ha baja lesz? – kérdezte Baranyi Tasakot, miközben lassan ballagtak fel a szobájukba.

– Nyugodj meg, nem lesz. Apánk ettől jobban megverte régen, és még-hozzá minden nap.

– Akkor csodálom, hogy van még foga.

Benyitottak. A pár négyzetméteres hálószobában nem várt vendég vára-kozott rájuk, Pisti bácsi, az igazgató.

– Na, megjött a két jómadár. Merre voltatok vacsora idején?

– Jaj, Pisti bá, tudja, madarak vagyunk, mentünk repülni – szentelen-kedett Baranyi az öreggel.

– Ha majd seggbe rúglak fiam, akkor fogsz te repülni – mondta az igazgató, majd Tasakra mutatott –, veled együtt. Idióták, tizenhat évesen annyi eszetek legyen már, mint két döglött patkánynak, könyörgöm. Na, hegyi beszédet tart nektek majd a nevelő, Tasak, te meg gyere be a szobámba tíz perc múlva.

Nem várta meg a választ, becsapta maga után a korhadt ajtót, aminek minden egyes deszkája beleremegett.

II.

– Na, fiacskám, nem a cigis ügyetek miatt vagy itt – kezdte Pisti bácsi a beszédét. – Az engem nem érdekel. Tizenhat éves vagy, nem foglak megköt-ni. De kérlek szépen, a kicsiknek ne villogjatok velem, mert ha még egyszer tudomásom lesz arról, hogy a hatodikosoknak cigit adtok el, a kezeteiket tőből letöröm, világos? – s nyomatékkal dobbantott egyet az asztal alatt. Tasak elkerekedett szemmel nézett az igazgatóra, az viszont tovább folytatta.

– Na, térjünk a tárgyra. A húgodat nyárra berendeztük a szanatóriumba. Nincs baja a húgodnak az emeleten, bár néha ráférne egy-két pofon, nem azért küldjük oda nyárra, hanem, mert nincs hova mennie. Ahogy neked se.

Tasak gondolkodott, hogy mi történt az apjukkal, aki telefonon azt ígérte, hogy nyáron eljön értük, és hárman mennek el dolgozni külföldre. Az igazgató folytatta:

– Apátok megint ül. Leütött valakit lopás közben, csak nem jó helyen tanálta el, mert belehalt. Egyhamar nem jön ki. Úgyhogy a tanári kar úgy döntött, hogy Zini szanatóriumba megy most üdülni, te meg itt fogsz maradni a nyári táborokba nevelőnek. Jó lesz ez nektek. Te még pénzt is kapsz ezért, de el ne járjon a pofád senkinek erről. Nyugodj meg, nem lesz nehéz munkád, kíséred a kicsiket. Kérdés vagy hozzászólás?

– Van – szólalt meg végre. – A cigit nem mi adjuk a hatodikosoknak, hanem a Kálmán bandája. Ezért őket baszogassa. – De épphogy kimondta, az asztal alatt jól célzott rúgást kapott a lábszárába. – Ez egy. A másik: Zini minek megy szanatóriumba? Nem bolond.

– Nem, valóban nem, de a papíron, ami alapján felvettük, az áll, hogy, hát, hogy is mondjam, nem kapott elég törődést kicsi korában, visszafejlődött, és emiatt fejlesztésre szorul. Máskülönből mindenkinek ezt írták régen a papírjába, a tiédbe is. Ott vele egyidősökkel lesz együtt, járnak zeneterápiára, meg ilyen cifra nyomorúság programokra. Eszik, alszik, szórakozik.

– Nem engedhetem el, Pisti bá, mert a húgom egy hülye picca.

– Na – mordult rá a szóhasználatért az igazgató, de Tasak nem törődve ezzel felugrott a székből, és szikrázó szemekkel folytatta.

– Maga is tudja, ha elengedi nélkülem, felcsinálják. Bolond, tizennégy és fél éves, viszket neki, ha valamelyik kölyök neki ott jól megvakarja, mit csinálunk majd, he? Hát komolyan mondom, beszarok magukon. Aztán majd lesz pulyája a pulyának, mi? Vagy majd maga kaparja meg, maga doktor is?

Csillapításként csattanós pofont kapott a fiú, amitől egyből visszaült a helyére. Az igazgató kemény hangnemben válaszolt a vádjaira.

– Tiszteletlen putris kölyök, örülj, hogy most nem vagytok kinn az utcán. Mert mehettek, ha gondolod, aztán majd a rendőrség rendez titeket jobb helyekre, mondjuk javítóba. Ha mi így döntöttünk, ahogy az imént elmondtam, te befogod a szád, örülsz, hogy legalább tudsz róla, és megköszönöd.

Pisti bácsi haragosan tett-vett az asztalon.

– Köszönöm, hogy nem hagynak éhen halni. De ha a húgom bajba kerül, akkor nem tudom, hogy mit fogok csinálni – törte meg a csendet Tasak.

– Nyugodj meg, nem lesz baj, ott figyelnek rájuk.

– Igen, mint Pirire. Aztán ikreket szült tavasszal. Köszönöm, hogy elmondtá, de inkább ne tette volna.

Tasak felállt, és becsapta maga után az ajtót.

III.

Az öreg sokáig nézett a fiú után. Fontolóra vette a szavait, mert tudta, hogy igaza van abban, hogy Zinit egyedül nem szabad elengedni. Ő viszont Tasakot nem akarta elereszteni maga mellől, mert attól tartott, hogy ha most kiengedi, nem jön vissza, és ősszel nem tudja beírtni a szakiskolába.

„Szeretem ezt a gyereket, csak ne lenne ilyen lobbanékony természetű. Tiszta apja” – gondolta magában. Cigaretára gyújtott, és arra gondolt, amikor az apját, akit szintén Tasaknak hívtak, pár hónapra elengedte dolgozni, és többé nem jött vissza. Majd a rendőrség jött hozzá, hogy adjon információt a fiúról. Milyen a jelleme, volt-e az intézetben valamilyen hasonló ügye.

„Arról se gondoltam volna, hogy ilyen semmirekellő lesz, de úgy látom, ez a vér se akar vízzé változni” – motyogta maga elé. Eszébe jutott a rablás, amibe Tasak apja belekeveredett. Kifosztották a város legdrágább üzletét, egy idős ékszerkereskedő boltját. Akik megszervezték az egészet, tudták, hogy a fiatal suhanc lesz a balek, aki elviszi az ügyet. Arra nem számítottak, hogy ölniük is kell majd. A tulaj aznap éjjel az üzlet hátsó részében dolgozott, talán az ablakot javította. Zajt hallott, előre jött. A banda legidősebb tagja beverte az üveges pultot, és egy hosszú üvegdarabbal átvágta az idős tulaj torkát. Ügyesen dolgoztak, mert az üzletből egy nesz sem hallatszott ki. A pénzt összeszedték, az öregről lecibálták az arany óráját, az ajtót nagyjából bezárták, és elmenekültek. Másnap a vásárlók vérbe fagyva találták meg az öreg zsidót. Az ügyet évekig húzták, amíg a fiú nagykorú lett, és a nyakába varrták a gyilkosságot is. Akkoriban nemigen törődtek az olyan részletekkel, hogy ki szúrta le valójában a tulajt. A banda mindegyik tagja azt vallotta, hogy Tasak volt. Hosszú évekre rács mögé került a fiú keleten. Odabent pedig megtört. Kiölték belőle a régi énjét. Tizenöt évvel később egy szürke szemű, tagbaszakadt férfi jött ki a börtönből. A következő lopást már ő szervezte. Évekig nem találtak rá. Időközben a régi banda összes tagját megölette. Már nem volt benne könyörület. Pisti bácsi felkereste a szabadulása után. Próbálta időben megfékezni, de a régi diákja helyett egy számító, gonosz férfi állt előtte.

„És ugyanolyan a beszéde is – morogta magában az öreg. – Mások előtt, mint a kondás, előttem pedig egy mintagyerek.”

Az idősebb Tasak nagy dumás volt. Így tudta magához édesgetni a város egyik legjobb családjából származó lányt, akit évekig hitegetett azzal, hogy el fogja venni. Senki sem nézte jó szemmel, hiszen mindenki tudta, hogy az első feleségét, akivel alig egy évet élt együtt, egy éjjel feldarabolta,

mert rájött, hogy a nőt a volt gyermekkori szerelme el akarta vinni újszülött gyermekével együtt. (Ezt később úgy magyarázta el a gyerekeinek, hogy megcsalta őt.) Zini anyja is mindig elhitte, amit hazudott neki. Még akkor is hitt neki, amikor nyolchónapos terhesen egy szénapadláson éltek a külvárosban. Zini anyja ott szülte meg a lányt, és ott is halt meg.

A két gyereket a rendőrség hozta el az intézetbe, miután az apjukat ismét letartóztatták. Pisti bácsi, amikor megtudta, hogy kinek a gyermekeiről van szó, megfogadta, hogy ezt a két gyereket nem fogja elengedni. Ahogy az évek teltek, látta, hogy a két testvér mennyire nem hasonlít egymásra: egyik csendes és megfontolt lett, a másik nagyszájú és szeles. Zinit nem kedvelte sohasem, és a szíve mélyén arra vágyott, hogy eltűnjön a képből, hogy ne legyen Tasak terhére. Tudatában volt annak, hogy ha elmegy a szanatóriumba, akkor talán eltűnik a lány.

„Nem áldozhatja az egész életét erre a csitrire, magára is kell gondolnia – okoskodott magában, és eldöntötte, hogy Zinit elküldi, Tasakot pedig, ha kell, erővel tartja az intézet falai között. – Nem veszthetjük el őt is, mint az apját.”

IV.

A hálósobákkal szembeni parkban egy nagy tölgy állt. Ide szöktek le éjjel az intézetisek beszélgetni és cigizni. A vezetőség tudott erről, de a legtöbb esetben szemet hunytak felette, egészen addig, amíg ki nem derült, hogy a fiatalok üzletelnek is a fa alatt. Eleinte csak olcsó cigit és vodkát, majd idővel fűvet is adtak-vettek éjjelente. Az esti sétákat így mindenféle módon megtiltották az intézetben, ennek ellenére egy-két ember minden éjjel kint volt.

– Tényleg a szanatóriumba megy Zini? Ch – ciccegett Baranyi –, pedig nem is bolond. Vagy mégis? – tünődött, miközben a fa alsó ágán hintázott. Tasak ingerülten vette ki a kezéből a csikket, és beleszívott. – Te, itt a fa alatt nem lát meg az öreg?

– Ha nyikorgatod tovább az ágat, akkor biztos meghallják. Bár én lezarom – fújta ki a füsttel Tasak. – Ha Zinit felcsinálják, én kinyírom.

– Zinit? Miért, ő jó csaj.

– Nem, nem őt, hanem az öreget – mondta, és elnyomta a csikket a tölgyön. A távolban felkapcsolódott egy lámpa, de a fiúkat ez nem érdekelte.

– Tudom, hogy jó csaj a húgom. Csak éppen ez a baja: szép, de hülye, mint a seggem. Az első idióta megfekteti majd. Szerinted miért nincs barátja? Mert nem engedem. Hát olyan marhákkal akart eddig összeállni, hogy

a pofám leszakad. Megmondtam neki, vagy lesz normális kanja, vagy, ha megtudom, hogy valami csövéssel összeállt, kiverem a fogát a pasinak.

– Én is járnék vele – dünnyögte Baranyi.

Tasak hirtelen megfordult, és elkapta a társa csuklóját. Szinte összeért az arcuk.

– Na, idefigyelj, te abortuszszökevény – sziszegte –, ha hozzányúlsz a testvéremhez, leszúrlak. Felfogtad?

– Jó-jó, nyugodjál le, csitu van, nem kell a húgod – hadarta ijedten –, engedj már el, te nyomorult!

– Te vagy a nyomorult – engedte el végül a kezét. – De hála az égnek, te már nem fogsz szaporodni.

– Hát pont ezért lennék jó pasija. Nincs veszélyben – vicsorgott Baranyi. Eközben a habzó szájú nevelő messziről ordított feléjük.

– Ti meg mi a szomorodott kurva életet kerestek még ott? – világított zseblámpával Tasak arcába. – Takarodjatok a szobátokba! Ezért holnap számolunk!

A két fiú ellentétes irányból indult el az épület felé.

Tasak a szobájába érve csendben nyitotta ki az ajtót, és ruhástul zuhant bele az ágyba. Nem jött álom a szemére. A húgán gondolkodott. Eldöntötte, hogy bárhogy is alakul, ő a testvére mellett marad.

– Muszáj utánamennem – bökte végül ki.

– Hülye vagy, ha elbaszod ennyiért a nyaradat.

– Kösz, pont nem érdekelt a véleményed.

– Ch, nem kell nagyra lenned, mert munkát adott az öreg.

– Felőlem vedd át.

– Remélem, nekem adja át a helyedet, ha te meglógsz. Kéne az a pénz.

– Válgék egészségedre. De ide figyelj, ha eljár a pofád arról, amit mondtam...

– Tudom, tudom, nem marad fogsorom. Jó éjt!

V.

Zinit pár napon belül elvitték a nyaralásra. Tasak és Baranyi felváltva kezdtek dolgozni a nyári táborban. Kétnaponta váltották egymást. Pisti bácsi gondosan ügyelt arra, hogy Tasakot minden nap ellenőrizni tudja. Érezte, hogy a fiú meg akar szökni előle. Tasak egy hónapig gondolkodott a szökésen. Addig nem tudott sehogyse elszabadulni, mert minden létező munkával megbízták, még éjjeli ügyelettel is. Leveleket írt Zininek, de sosem kapott rá választ. Az utolsó levelet visszatértették, azzal az indokkal, hogy

ilyen nevű címzett nem tartózkodik a megadott címen. Tasak ekkor döntött. Ebédkor félrehívta cigizni Baranyit.

- Kálmánékkal megyek.
- Hová?
- Szerinted? – gyújtott rá Tasak két cigire. Az egyiket átadta.
- Szerintem felesleges hülyeséget csinálsz.
- Szerintem meg fogd be a pofádat.
- Jó, te húgod, te bajod.
- Szerintem is. Ha kérdezik, nem tudsz semmit.
- Jó. És bejárok helyetted, nyár végére tele leszek pénzzel. Tényleg, honnan lesz pénzed az útra? Ezek ingyen az anyjukat se vinnék kórházba.
- Elvileg egy kis meló akad.
- Ezek valami szar drogot csempésznek állítólag. Ne keveredj bele.
- Te velem ne törődj, foglalkozz azzal, hogy bírjad a melót egyhuzamba.
- Nem olyan vészes ez. Ugyanazok a seggvakarcsok, mint évközben.

Te meg vigyázz magadra!

- Jó – mondta Tasak. – Vacsora után az öreg figyelmét vond el egy kicsit!
- Meglesz.

Kezet fogtak, és egyikük jobbra, másik balra indult el.

Tasak vacsora után találkozott Kálmánnal a fánál.

- Akkor jössz velünk? – kérdezte Kálmán.

– Igen.

- De tudod, hogy egy szívességet meg kell tenned.

Tasak nagyot nyelt.

- És pontosan mit?

– Itt van ez a négy gyufásdoboz. Ezt hozd el magaddal. A szanatórium előtt majd másvalaki átveszi tőled. De rejtse el jól.

- Mi van benne? – kérdezte Tasak, és az egyiket már majdnem felbontotta.

Kálmán boxerrel vágott a kezére.

- Nem nézed, nem kérdezed, hozod! Vagy ne gyere velünk!

Tasak ekkor már jól tudta, hogy mit fog vinni.

- Jó. Mikor indulunk?

– Kettőkor. A fánál találkozunk. Ne késs!

Tasak zsebre vágta a dobozokat. Visszament a hálósobába, és készülődni kezdett. Lámpaoltásig mindent úgy tett, mint azelőtt, majd ruhástul befeküdt az ágyba. Két óra előtt öt perccel kisurrant. Pontban kettőkor indultak útnak.

VI.

Pista bácsi irodai telefonja tíz perce csörgött. A takarító, miután megunt, megkereste, és szólt neki. Azonnal berohant. Még mindig csörgött.

– Jó napot kívánok, a...

– Jó napot, tudjuk ki maga, nincs erre idő. Azonnal induljon a szanatórium felé, ahová a gyerekeket szokták utaztatni.

– Baj van valamelyik gyerekkel? És kik maguk?

– A rendőrség. Siessen – majd megszakadt a vonal.

Az igazgató autóba ült, és gyorsan hajtva fél órán belül odaért. A rendőrség autójában Tasakot látta.

– Maguknál teremnek a csempészek? – köszöntötte a rendőrfőnök. – Ráadásul ez, ahogy látom, örökölte a hajlamot.

– Ez félreértés, ő...

– El se kezdje a szentbeszédet. Ezekből sose lesz rendes ember. Gondolom, nem kell elmondanom, maga is tudja.

– Ő nem narkós.

– Azért volt nála négy gyufásdoboz dugig.

Pista bácsi otthagyta a rendőrfőnököt. A rendőrautóhoz ment. Bekopogott, lehúzták az ablakot.

– Hálátlan barom – mondta. – Megmondtam, hogy ülj a seggeden!

– Én nem... – kezdte Tasak könnyezve.

– Most már késő. Én ugyan nem foglak védeni. Köszönd magadnak – szakította félbe, majd elfordult az autótól.

VII.

Tsakot kábítószerbirtoklásért és árusításért öt év javítóra ítélték, ahonnan jó magaviselettel két év után szabadulhatott. Az igazgató ennyit tudott az öt évből lefaragni. A tárgyalás után egyből indulásra készítették. Előtte kapott néhány percet, hogy mindenkitől elbúcsúzzon. Az igazgató lépett elé elsőként.

– Viselkedj jól, és két éven belül kihozlak. Kussolj bent. Ha vernek is. Fognak. Sajnálom, kölyök – mondta, és otthagyta.

– Köszönöm – kiáltotta utána Tasak.

Ezután Zini ment oda hozzá. Ekkor vette észre, hogy a vékony húga hasa kissé gömbölyödik.

– Te hülye picca – köpött elé Tasak. Meg akarta pofozni, de hátra volt bilincselve a keze. – Ezt nem ott szedted össze. Ki az apja ennek?

- Hát, már úgyis mindegy, inkább tőlem tudd meg – sóhajtott Zini.
 - Azt ne mondd, hogy Kálmán.
 - Nem. Baranyi.
- Tasaknak le kellett ülnie.
- De hát annak fel se áll.
 - Ö, izé, de. Eddig azt hitték, hogy csak na, hogy mondják... – gondolkodott Zini.
 - Terméketlen.
 - Az! – vágta rá. – De hát mégse.
 - És miért kellett a szanatórium?
 - Mert Pisti bácsi már..
 - Szóval ő tudta. Én meg nem. Beszarások vagytok. És mekkora a kölyök?
 - Januárban fogok szülni.
 - Gratulálok, baszd meg. Hamarabb lesz gyereked, mint személyid.
 - Máskülönben mit kerestél a szanatóriumnál?
 - Téged akartalak elhozni.
 - Nem is voltam ott már több mint két hete. Csak a városi kórházban.

Mindenki tudta rajtad kívül.

Baranyi távolról figyelte őket. Tasak felé fordult.

- Ha kijutok, kibelezlek! – ordította felé. – De téged is – nézett a hűgára.
- Ha kijutsz egyáltalán – morogta az őr. – Indulás!
- Majd meglátogatlak – kiáltotta utánuk Zini.
- Menjete a picsába! – válaszolt Tasak.

